farm track belonging to the former Bernardine commercial manor. The original mid–14th–20th century environment of Birutės Street, one of Trakai's two oldest streets, has been mostly destroyed but the outlines of 9 grave pits with burials were discovered along the sides of the road in the 1 023–1 032 m and 1 040–1 047 m segments as measured from the beginning of the street. This allowed the S and SE boundaries of the Bernardine or Little Rasos cemetery, which dates to the 18th – mid–19th century, to be determined.

It was also discovered that the present route of Birutės Street in the 424–1 023 m segment is not the original route. In the part of the street near the former entrance to the Bernardine building complex, arable land from the priory garden (dating to the 16th – early 19th century) was found under fill layers; at the 839 m mark, the remains of the fence around the Bernardine priory complex (Fig. 1), separating it from the manor farm and the town as a whole, was discovered. A fragment of another fence belonging to the 16th–17th century Orthodox Church of the Resurrection was found at the 744.5–745 m mark on Birutės Street. Graves were found in and alongside the street. During the evaluation it was determined that the 424–528 m segment of Birutės Street is part of the former so-called Ponežeris Marsh. This higher–relief marsh existed until the second half of the 20th century, when it was drained and filled in. Thus, it can be asserted that another road route, most likely following the former gravel ridge close to lake Bernardine (Luka), exists in the section of Birutės Street between the hill in the Bernardine building complex (1 023 m) and the N edge of Ponežeris marsh (424 m).

## UKMERGĖ

Gytis Piličiauskas

# Žvalgymai Darbininkų, Kalvių ir Kurklių gatvėse

2009 m. balandžio mėnesį buvo atlikti archeologiniai žvalgymai dujotiekio tranšėjos vietoje Darbininkų, Kalvių ir Kurklių gatvėse Ukmergėje (1 pav.). Dujotiekio tiesimo darbus vykdė UAB „Šilumos tinklas". Žvalgymų metu stebėti žemės kasimo darbai maždaug 400 m ilgio, 1,2 m gylio ir 30 cm pločio mechanizuotai kastose tranšėjose.

**Darbininkų gatvės** žemės paviršių dengė asfaltas arba žvyro sluoksnis. Giliau buvo aptiktas XX a. akmenų grindinys, sudėtas iš 10–15 cm skersmens lauko riedulių. Po grindiniu sekė maždaug 10–15 cm smėlio sluoksnis. Giliau buvo pilkas kultūrinis sluoksnis. Viršutinėje jo dalyje vietomis buvo griuvenų, giliau, iki pat tranšėjos dugno, sluoksnis buvo be griuvenų, su buitinėmis XVIII–XX a. atliekomis: gyvulių kaulais, odinio apavo fragmentais, puodų ir butelių šukėmis, metalinių dirbinių fragmentais. Kultūrinis sluoksnis labai drėgnas, dumblingas, primenantis daržų žemę. Vizualiai jame nebuvo galima išskirti jokių horizontų. Antrasis grindinio horizontas buvo pastebėtas ties pastatu Darbininkų gatvė 19. Jis sudėtas iš mažesnių 5–10 cm skersmens akmenų. Šis grindinys dėtas nepilant smėlio, tiesiai ant pilkos žemės. Sprendžiant pagal po juo aptiktus radinius (fajanso ir porceliano šukės), jis nedaug senesnis už viršutinį grindinį ir gali būti datuojamas anksčiausiai XIX a. Įžemis pasiektas tik kelių metrų atkarpose 1,1–1,2 m gylyje ties namais

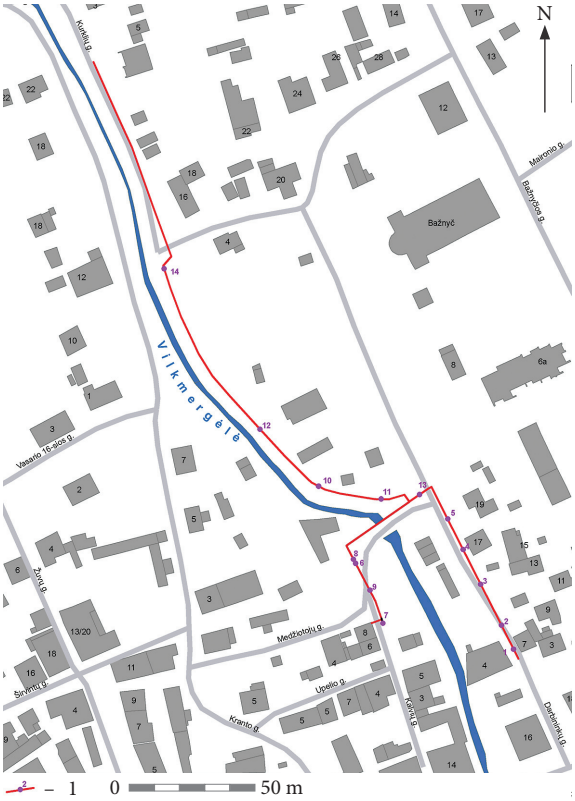


*1 pav. Archeologinių žvalgymų dujotiekio tranšėjoje Darbininkų, Kalvių ir Kurklių gatvėse Ukmergės mieste situacijos: 1 – dujotiekio tranšėjos vieta ir fiksuotos vietos numeris. G. Piličiausko brėž.*

*Fig. 1. The situation plan of the field survey in the gas line trench on Darbininkų, Kalvių, and Kurklių Streets in Ukmergė: 1 – the gas line trench location and the number of the recorded site.*

Darbininkų gatvėje 9 ir 17. Tai buvo balsvas akmeningas priemolis. Ties sklypu Darbininkų gatvėje 9 virš įžemio dar buvo 20 cm durpių sluoksnis be radinių. Kitur įžemis nepasiektas – pilka žemė tęsėsi giliau tranšėjos dugno. Ties sklypu Darbininkų gatvėje 13 sluoksniai buvo perkasti XX a. II pusėje tiesiant inžinerinius tinklus. Atrodo, kad Darbininkų gatvės ruožas tarp sklypų 1 ir 19 buvo šlapia, pelkėta vieta, užliejama Vilkmergėlės potvynių, o miestiečiai čia pylė savo šiukšles nuo XVIII a.

Dujotiekio tranšėjos vietoje **Kalvių gatvėje** vyravo XX a. perkasti ir permaišyti sluoksniai su XIX–XX a. buitinėmis atliekomis. Maždaug po 10 cm žvyro sluoksniu buvo XX a. akmenų grindinys, klotas ant smėlio pagrindo. Giliau buvo pilka griuveninga žemė, vietomis permaišyta su smėliu. Įžemis pasiektas tik vienoje kelių metrų atkarpoje – tai buvo rudas smėlis 1,1 m gylyje. Priešais tiltą per Vilkmergėlę, t. y. pačioje Kalvių gatvės Š dalyje, 80–120 cm gylyje pilko smėlio sluoksnyje pastebėtos 18 cm skersmens vertikalaus medinio stulpo liekanos. Stulpui pastatyti duobė buvo iškasta rudame smėlyje – įžemyje. Į ją įmestas 30x20 cm dydžio akmuo ir padėta pusė plytos (13 cm pločio, 5 cm storio, ilgis neaiškus). Polinės konstrukcijos dalis pagal tiesiai virš jos buvusios lėkštės fragmentus gali būti datuojama XIX a.

Toliau į Š dujotiekio tranšėja buvo kasama šalia Vilkmergėlės upelio, t. y. **Kurklių gatve** ir bevarde gatvele, kuri suformuota XX a. II pusėje tiesinant Vilmergėlės vagą ir įspraudžiant ją į betonines krantines. Šiame trasos ruože stratigrafiniai sluoksniai buvo labai panašūs, o radiniai itin negausūs ir vėlyvi. Greta Vilkmergėlės iki pat tranšėjos dugno fiksuoti XX a. supiltiniai sluoksniai su negausiomis buitinėmis atliekomis. Tranšėjos dugne sparčiai kaupėsi vanduo. Įžemis niekur nepasiektas.

## The field survey on Darbininkų, Kalvių and Kurklių Streets

In 2009, a survey was conducted at the site of a gas line trench on Darbininkų, Kalvių, and Kurklių Streets in Ukmergė (Fig. 1). During it, mixed and fill layers with 18th–20th-century finds, 19th–20th-century stone paving, and part of a pole construction were recorded.

Algis Kuzmickas, Olegas Fediajevas

# Tyrimai Ukmergės senamiestyje

2009 m. balandžio mėnesį KPIP vykdė žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus Ukmergės senamiestyje, projektuojamų automobilių stovėjimo aikštelių Pilies ir Pakalnės gatvių bei perkeliamo viešojo tualeto Pakalnės gatvės teritorijoje. Jie vykdyti 2 sklypuose, nutolusiuose vienas nuo kito apie 200 m, Pilies parko teritorijoje ir šalia jo. Iki šiol archeologiniai tyrinėjimai Pilies gatvės sklype nevykdyti, todėl čia buvo sukoncentruoti 7 iš 11 plotų. Pakalnės gatvėje, kur anksčiau atlikti žvalgomieji tyrimai (G. Zabiela), numatyti 4 šurfai, 3 iš kurių parinkti būsimos aikštelės teritorijoje ir vienas – būsimo tualeto vietoje (1 pav.), Pilies gatvėje – 7 šurfai. Iškasta 10 1x2 m dydžio šurfų ir vienas 1x7 m dydžio pjūvis, iš viso ištiriant 27 m² plotą.

Tyrinėjimais **Pakalnės gatvėje** nustatyta, kad šioje vietoje kultūrinis sluoksnis sunaikintas tarybiniu laikotarpiu statant kultūros namus, kasant komunalines trasas ir panašiai, todėl tolesni archeologiniai tyrinėjimai, įrengiant automobilių stovėjimo aikštelę bei perkeliant viešąjį tualetą, buvo netikslingi.

**Pilies gatvės** tyrimai pradėti kasant 2 šurfus prie gatvės (2 pav.). ***Šurfe 5*** užfiksuotas iki 70 cm storio tamsiai pilko grunto kultūrinis sluoksnis su angliukais bei XVII–XIX a. radiniais – keramika, stiklo šukėmis, plokštinių koklių fragmentais.

***Šurfe 6*** 50–90 cm gylyje fiksuotas tamsiai pilkas gruntas su gausybe degėsių, apdegusiais plytų, stiklo, keramikos fragmentais. 80–100 cm gylyje atsidengė gana smulkių akmenų grindinys, iš abiejų pusių žemėjantis centro link. Siekiant išsiaiškinti, kiek grindinys

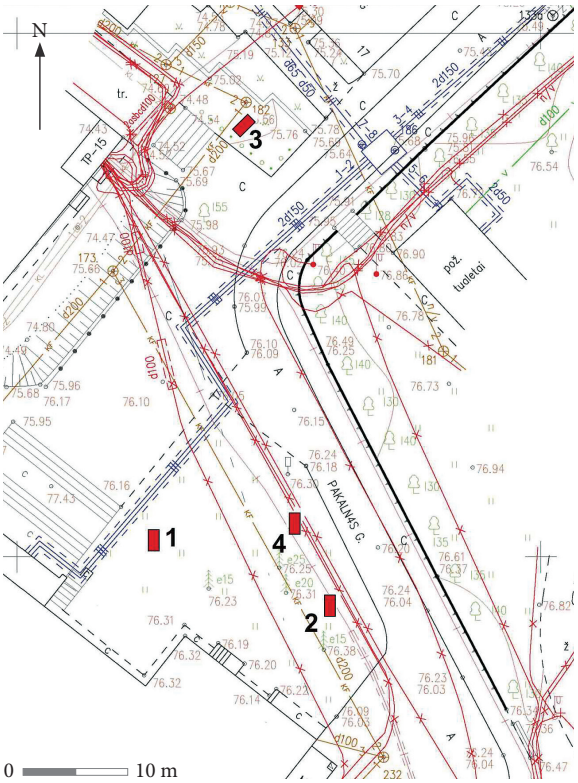


*1 pav. Tyrinėtų vietų Pakalnės gatvėje išsidėstymo planas. O. Fediajevo brėž.*

*Fig. 1. The situation plan of the excavation sites on*